

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2020./2021.

HRVATSKI JEZIK

Sadržaj

Uvod	5
------------	---

1. Viša razina ispita	6
------------------------------------	----------

1.1. Područja ispitivanja.....	6
1.2. Obrazovni ishodi	6
1.3. Struktura ispita.....	8
1.3.1. Školski esej.....	9
1.3.2. Književnost i jezik.....	9
1.4. Tehnički opis ispita	10
1.4.1. Trajanje ispita.....	10
1.4.2. Izgled ispita i način rješavanja	10
1.4.3. Pribor	11
1.5. Opis bodovanja.....	11
1.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – Školski esej	11
1.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik.....	12
1.6. Primjeri zadataka	12
1.6.1. Primjeri esejskoga zadatka	12
1.6.1.1. Interpretativni školski esej	13
1.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova.....	15
1.6.1.3. Raspravljački školski esej.....	17
1.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora ...	20

2. Osnovna razina ispita	22
---------------------------------------	-----------

2.1. Područja ispitivanja	22
2.2. Obrazovni ishodi.....	22

2.3. Struktura ispita	24
2.3.1. Školski esej	25
2.3.2. Književnost i jezik.....	25
2.4. Tehnički opis ispita	26
2.4.1. Trajanje ispita	26
2.4.2. Izgled ispita i način rješavanja	26
2.4.3. Pribor	26
2.5. Opis bodovanja	26
2.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – Školski esej	26
2.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik	28
2.6. Primjeri zadataka	28
2.6.1. Primjeri esejskoga zadatka	28
2.6.1.1. Interpretativni školski esej	28
2.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova.....	30
2.6.1.3. Raspravljački školski esej	32
2.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora ...	33

3. Priprema za ispit.....	34
----------------------------------	-----------

**Dodatak Ispitnomu katalogu iz Hrvatskoga jezika
za državnu maturu u školskoj godini 2020./2021. koji
se odnosi na eksperimentalne strukovne kurikulare
za stjecanje strukovnih kvalifikacija.....**35

Uvod

Hrvatski jezik na državnoj maturi obavezan je predmet. Pristupnik¹ može polagati ispit iz Hrvatskoga jezika na višoj ili na osnovnoj razini.

Ispitni katalog za državnu maturu iz Hrvatskoga jezika temeljni je dokument ispita u kojemu su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji i načini ispitivanja i vrednovanja na višoj i osnovnoj razini u školskoj godini 2020./2021.

Viša razina ispita iz Hrvatskoga jezika usklađena je s Nastavnim planom i programom za gimnazije.² Oni pristupnici koji su slušali Hrvatski jezik prema ostalim nastavnim programima, trebaju, ako žele polagati višu razinu, proširiti stečeno znanje sadržajima gimnazijskoga nastavnog programa služeći se dodatnom odobrenom literaturom.

Osnovna razina ispita odgovara nastavnomu planu i programu s najmanjom satnicom u četverogodišnjim strukovnim školama.³

Ispitni katalog podijeljen je na četiri dijela. Prva dva dijela odnose se na razine i sadrže po šest poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka.

U prvome se poglavlju (*Područja ispitivanja*) navode ispitne cjeline i područja ispitivanja.

U drugome je poglavlju (*Obrazovni ishodi*) posebno navedeno koje sadržaje pristupnik mora znati i razumjeti u svakoj ispitnoj cjelini te što treba učiniti kako bi uspješno riješio ispit.

U trećemu je poglavlju (*Struktura ispita*) opisana okvirna struktura ispita prema ispitnim cjelinama s obzirom na trajanje, udio pojedine cjeline u ispitu i polazni sadržaj (tekst). U tome su poglavlju ukratko opisani sadržaji ispitivanja, ključna znanja i vještine te struktura svake ispitne cjeline (*Školski esej i Književnost i jezik*).

U četvrtome poglavlju (*Tehnički opis ispita*) navedeno je trajanje svake ispitne cjeline, opisan je izgled ispita i objašnjen je način njegova rješavanja.

U petome poglavlju (*Opis bodovanja*) detaljnije su opisani kriteriji i kategorije za vrednovanje školskoga eseja te su ukratko opisani kriteriji za bodovanje druge cjeline.

U šestome se poglavlju (*Primjeri zadataka*) nalaze upute i primjeri svih vrsta zadataka koji se nalaze u ispitu.

Treći dio sastoji se od uputa pristupnicima kako se pripremiti za ispit.

U četvrtom dijelu prikazane su podudarnosti i razlike između eksperimentalnih strukovnih kurikuluma za stjecanje strukovnih kvalifikacija i nastavnih planova i programa s kojima je usklađen ispit iz Hrvatskoga jezika.

¹ Termin *pristupnik* u katalogu ima opće značenje te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

² Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, Posebno izdanje, broj 2, Školske novine, Zagreb, 1. kolovoza 1995.

³ Glasnik Ministarstva prosvjete i športa, Posebno izdanje, broj 11, Zagreb, lipanj 1997.

1. Viša razina ispita

1.1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Hrvatskoga jezika ispituju se **književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja, razumijevanje književnoga teksta i upotreba hrvatskoga standardnog jezika.**

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini ju jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost i jezik* i čine ju skupine zadataka zatvorenoga tipa.

1.2. Obrazovni ishodi

Za svaku ispitnu cjelinu određeni su zasebni ciljevi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi uspješno riješio ispit.

Školski esej

Prvom ispitnom cjelinom ispituje se **razumijevanje teksta, književnoteorijska i književnopovijesna znanja te upotreba hrvatskoga standardnog jezika.**

Od pristupnika se očekuje da može:

- sadržajno, smisleno i logično oblikovati vezani tekst prema ponuđenim smjernicama
- samostalno primijeniti različite postupke oblikovanja teksta (interpretaciju, analizu, sintezu, dokazivanje, raspravu, opis, uspoređivanje)
- napisati školski esej u zadanome vremenu i sa zadanim brojem riječi

- prepoznati obilježja polaznoga teksta, navesti ključne sadržajne podatke te razumjeti i problematizirati polazni tekst i/ili djelo u cjelini
- obrazložiti svoje tvrdnje
- pisati esejistički prikladnim stilom i rječnikom
- primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika
- pisati čitko i uredno.

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2020./2021. za višu razinu ispita jesu:

1. Balzac, Honoré de: *Otac Goriot*
2. Camus, Albert: *Stranac*
3. Nehajev, Milutin Cihlar: *Bijeg*
4. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
5. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Antun Branko Šimić, Tin Ujević)
6. Kafka, Franz: *Preobrazba*
7. Kovačić, Ante: *U registraturi*
8. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*
9. Krleža, Miroslav: *Povratak Filipa Latinovicza*
10. Marinković, Ranko: *Kiklop*
11. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
12. Salinger, Jerome David: *Lovac u žitu*
13. Shakespeare, William: *Hamlet*
14. Sofoklo: *Antigona.*

Bez obzira na vrstu eseja uz polazni tekst s popisa ispitnih djela može biti zadan i neknjiževni tekst ili književni tekst koji nije naveden u popisu književnih ispitnih djela za školski esej.

Književnost i jezik

Drugom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja**.

Književnost

Od pristupnika se očekuje da može:

- razumjeti književnoteorijska obilježja književnih tekstova
- razumjeti književnopovijesna obilježja književnih tekstova
- razlikovati lirske, epske, dramske, književno-znanstvene i publicističke tekstove
- razumjeti književnopovijesna razdoblja hrvatske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu
- razumjeti književnopovijesna razdoblja svjetske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu.

Razumjeti sljedeća književna djela:

- *Biblija*
- Homer, *Ilijada, Odiseja*
- Eshil, *Okovani Prometej*
- Sofoklo, *Antigona, Kralj Edip*
- Plaut, *Škrtac*; Vergilije, *Eneida*
- Baščanska ploča
- Alighieri, Dante: *Božanstvena komedija, Pakao*
- Boccaccio, Giovanni: *Dekameron*
- Petrarca, Francesco: *Kanconijer*
- Shakespeare, William: *Hamlet*
- Cervantes, Miguel de: *Don Quijote*

- Marulić, Marko: *Judita*
- hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić, Hanibal Lucić)
- Hektorović, Petar: *Ribanje i ribarsko prigovaranje*
- Držić, Marin: *Dundo Maroje, Novela od Stanca*
- Zoranić, Petar: *Planine*
- Gundulić, Ivan: *Suze sina razmetnoga, Dubravka*
- Bunić Vučić, Ivan: *Plاندovanja*
- Molière, *Škrtac*
- Voltaire, *Candide*
- Goldoni, Carlo: *Gostioničarka Mirandolina*
- Goethe, Johann Wolfgang: *Patnje mladoga Werthera*
- Ljermontov, Mihail Jurjevič: *Junak našeg doba*
- Poe, Edgar Allan: *Crni mačak*
- Preradović, Petar, pjesme
- Mažuranić, Ivan: *Smrt Smail-age Čengića*
- Šenoa, August: *Zlatarovo zlato, Prijan Lovro*
- Balzac, Honoré de: *Otac Goriot*
- Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
- Gogolj, Nikolaj Vasiljevič: *Kabanica*
- Kovačić, Ante: *U registraturi*
- Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
- Kozarac, Josip: *Tena*
- Kranjčević, Silvije Strahimir, pjesme
- Baudelaire, Charles: *Cvjetovi zla*
- Ibsen, Henrik: *Nora*
- Leskovar, Janko: *Misao na vječnost*
- Matoš, Antun Gustav: pjesme, *Cvijet sa raskršća, Camao*
- Vidrić, Vladimir, pjesme
- Šimunović, Dinko: *Muljika*

- Begović, Milan: *Bez trećega*
- Nehajev, Milutin Cihlar: *Bijeg*
- Kozarac, Ivan: *Đuka Begović*
- Proust, Marcel: *Combray*
- Kafka, Franz: *Preobrazba*
- Šimić, Antun Branko, pjesme
- Krleža, Miroslav: *Baraka Pet Be, Gospoda Glembajevi, Povratak Filipa Latinovicza*, pjesme
- Andrić, Ivo: *Prokleta avlija*
- Brecht, Bertolt: *Majka Hrabrost i njezina djeca*
- Ujević, Tin, pjesme
- Cesarić, Dobriša, pjesme
- Tadijanović, Dragutin: pjesme
- Camus, Albert: *Stranac*
- Salinger, Jerome David: *Lovac u žitu*
- Kaštelan, Jure, pjesme
- Parun, Vesna: pjesme
- Pupačić, Josip, pjesme
- Marinković, Ranko: *Ruke* (zbirka), *Kiklop*
- Slamnig, Ivan, pjesme
- Mihalić, Slavko, pjesme
- Šoljan, Antun: *Kratki izlet*
- Brešan, Ivo: *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*
- Pavličić, Pavao: *Koraljna vrata*.

Jezik

Od pristupnika se očekuje da može:

- primijeniti pravopisnu normu hrvatskoga standardnog jezika (prema **Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje**, www.ihjj.hr, 2013.)
- poznavati osnovne jezikoslovne pojmove iz područja fonetike, fonologije, morfologije, sintakse i leksikologije
- prepoznati fonetske i fonološke jedinice hrvatskoga standardnog jezika, tj. glasove (njihova artikulacijska i akustička obilježja), slogove i prozodiju te njihovu raspodjelu
- razumjeti glasovne promjene
- prepoznati osnovna obilježja čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga narječja
- razumjeti vrste morfema i morfemsku analizu
- razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi
- poznavati nepromjenjive vrste riječi
- razumjeti tipove odnosa među sastavnicama sintagma
- razumjeti gramatičko rečenično ustrojstvo
- razumjeti vrste nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica
- razumjeti leksičko-semantičke odnose
- razumjeti značenje frazema u hrvatskome jeziku
- razumjeti jezično posuđivanje
- razumjeti onomastiku
- razumjeti tvorbene načine u hrvatskome jeziku
- razumjeti funkcionalne stilove hrvatskoga standardnog jezika
- razumjeti strukturu rječnika i leksikografske jedinice
- razumjeti i poznavati povijesni razvitak hrvatskoga jezika.

1.3. Struktura ispita

Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) ima 1/3 udjela u ukupnome udjelu ispita, a druga ispitna cjelina (*Književnost i jezik*) ima 2/3 udjela u ukupnome udjelu ispita. Pristupnik mora pristupiti i prvomu i drugomu dijelu ispita. Ocjena u ispitu državne mature iz Hrvatskoga jezika izvodi se na temelju zbroja bodova postignutih u obama dijelovima ispita. U tablici 1. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini.

Tablica 1. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na višoj razini

ISPITNA CJELINA	NAZIV	TRAJANJE	UDIO U OCJENI	PRIBOR	PRILOZI
1.	Školski esej	160 minuta	1/3	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	ulomak / ulomci teksta/tekstova
2.	Književnost i jezik	100 minuta	2/3	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	zadatci uz polazni tekst i bez polaznoga teksta
UKUPNO		260 MINUTA	1		

1.3.1. Školski esej

Pristupnik treba napisati školski esej na temelju polaznoga teksta ili polaznih tekstova. Školski esej mora imati najmanje **400** riječi.

Moguće su tri vrste eseja:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Pristupniku će biti zadana **jedna od ponuđenih vrsta školskoga eseja**.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskom eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst uvijek biti ponuđen bar jedan ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela. Kao drugi polazni tekst može biti zadan i književni ili neknjiževni tekst koji je povezan sa sadržajem, strukturom, idejom i/ili književnim kontekstom zadanoga ispitnog djela.

U poglavlju *Opis bodovanja* navedene su i opisane sastavnice ljestvice za vrednovanje školskoga eseja (Tablica 3.). Popis književnih ispitnih djela za školski esej nalazi se na 6. stranici.

Primjeri zadataka za sve tri vrste školskoga eseja nalaze se na stranicama od 12. do 19.

Školski esej može biti vrednovan s najviše **40 bodova**.

1.3.2. Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini zadatcima zatvorenoga tipa ispituju se razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja. U tablici 2. prikazana je struktura druge ispitne cjeline *Književnost i jezik*.

Druga ispitna cjelina sastoji se od ukupno **80** zadataka i donosi **80 bodova**.

Druga ispitna cjelina sastoji se od dvaju dijelova i podijeljena je prema područjima ispitivanja.

Prvim dijelom druge ispitne cjeline provjeravaju se **razumijevanje književnoga teksta te književnoteorijska i književnopovijesna znanja**.

Prvi dio druge ispitne cjeline sastoji se:

- a) od **deset polaznih tekstova** uz koje su vezane skupine od **triju zadataka** višestrukoga izbora. U zadatcima s polaznim tekstom (od 1. do 30. zadatka) osim djela navedenih u katalogu kao polazni tekstovi mogu biti zadana i djela koja nisu navedena u katalogu.

U tim je zadatcima naglasak na razumijevanju polaznoga teksta i ne ispituju se sadržajni podatci iz cjeline djela.

Osim lirskih djela u stihu, epskih djela u stihu i u prozi te dramskih djela kao jedan od 10 polaznih tekstova bit će zadan i jedan diskurzivni tekst.

b) od **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora koji nisu vezani uz polazni tekst

Drugi dio druge ispitne cjeline čini **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora kojima se ispituje znanje hrvatskoga standardnog jezika.

Tablica 2. Struktura ispitne cjeline *Književnost i jezik*

DIJELOVI DRUGE ISPITNE CJELINE	PODRUČJE ISPITIVANJA	POLAZNI TEKST	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
1.	Književnost	deset polaznih tekstova	zadatci višestrukoga izbora	30	30
1.	Književnost	zadatci bez polaznoga teksta	zadatci višestrukoga izbora	25	25
2.	Jezik	zadatci bez polaznoga teksta	zadatci višestrukoga izbora	25	25

1.4. Tehnički opis ispita

1.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika traje ukupno **260 minuta**.

Prva ispitna cjelina (Školski esej) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje ukupno **160 minuta**.

Druga ispitna cjelina (Književnost i jezik) traje ukupno **100 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita bit će objavljen na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica s listovima za pisanje školskoga eseja, list za koncept te dva lista za ocjenjivače.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za pisanje školskoga eseja koje se nalaze u ispitnoj knjižici.

Uz ispitnu knjižicu školskoga eseja pristupnik dobiva **na zasebnome listu jedan zadatak za pisanje školskoga eseja**. Školski esej pristupnik treba pisati prema zadanim smjernicama.

Pristupnik se može koristiti listom za koncept tijekom pisanja, ali na kraju mora svoj školski esej čitko napisati na **listove za pisanje školskoga eseja**.

Književnost i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica *Književnost i jezik* i list za odgovore.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za rješavanje zadataka. Odgovori se moraju označiti znakom X na listu za odgovore.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

1.4.3. Pribor

Obvezan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

1.5. Opis bodovanja

Pristupnik na ispitu može ostvariti ukupno **120 bodova**.

1.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – *Školski esej*

Školski esej donosi najviše **40 bodova**.

Školske eseje vrednuju ocjenjivači prema jasno utvrđenim kriterijima.

U svakome se školskom eseju vrednuje:

- poznavanje i razumijevanje teksta
- povezanost teksta
- upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U tablici 3. prikazano je što podrazumijeva svaka od navedenih sastavnica vrednovanja te je naveden najviši broj bodova i njihov postotni udio.

Tablica 3. Temeljne sastavnice vrednovanja školskoga eseja na višoj razini

OZNAKA	SASTAVNICA VREDNOVANJA		OPISIVAČI	BROJ BODOVA	POSTOTNI UDIO SASTAVNICE U UKUPNOME BROJU BODOVA
A	POZNAVANJE I RAZUMIJEVANJE TEKSTA	A1	prepoznati obilježja polaznoga teksta/tekstova	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu	4	
		A3	razumjeti i problematizirati polazni tekst / djelo u cjelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	sintetizirati argumente, stavove i čitateljsko iskustvo	4	
OZNAKA	SASTAVNICA VREDNOVANJA		OPISIVAČI	BROJ BODOVA	POSTOTNI UDIO SASTAVNICE U UKUPNOME BROJU BODOVA
B	POVEZANOST TEKSTA	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikladan stil	1	
C	UPOTREBA HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

Posebne situacije u vrednovanju

Školski esej neće se vrednovati:

- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta, ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadani zadatak
- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice broja riječi)
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je napisan velikim tiskanim slovima.

1.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše **80 bodova**.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

1.6. Primjeri zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor i obrazovni ishod za zadatke višestrukoga izbora.

1.6.1. Primjeri esejskoga zadatka

Esejski zadatak sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, naveden je broj riječi i sl.), **polaznoga teksta** ili **tekstova** te **smjernica za pisanje školskoga eseja**.

U ovome poglavlju ponuđeni su primjeri za sve tri vrste školskoga eseja koje mogu biti zadane na državnoj maturi, a to su:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Ponuđeni esejski zadatci u ovome katalogu samo su primjeri i ne polaze uvijek od popisa književnih ispitnih djela navedenih za školsku godinu 2020./2021. Esejski zadatci na državnoj maturi uvijek se temelje na popisu književnih ispitnih djela na 6. stranici.

1.6.1.1. Interpretativni školski esej

U interpretativnome školskom eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 6. stranici.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Marin Držić, *Dundo Maroje*

POMET: (...) Ma se je trijeba s bremenom akomodavat⁴; trijeba je bit vjertuožu⁵ tko hoće renjat⁶ na svijetu. Kralj je čovjek od ljudi, kad se umije vladat. Nije ga imat dinâr, er vidim mnoge s dinarmi potištene; nije ga bit doktor, er vidim mnoge te brigade⁷ fantastike⁸; nije ga bit junak s mačem u ruci, er su ti većekekrat ali ubijeni ali ih su pune tamnice; nije ga bit poeta ni komedije umjet činit, er tizijem svak ore i na svaki ga pijer⁹ hoće operat¹⁰, kao bastaha¹¹, a umjesto zahvaljenja da mu reku: „Ne valja ništa, iždeni¹²!“, i da mu neprijatelji ostanu; nije ga bit mužik, er tizijeh druzi čine pjet kad veću volju plakat imaju.

Trijeba je bit pacijent¹³ i ugodit zlu bremenu, da se pak dobro brijeme uživa. Svakijem kami!¹⁴ Maro mi prijeti, a ja mu se s baretom¹⁵ u ruci klanjam; Tudešak me, moj idol, dviže s trpeze, s delicija! Srcem mučno idem – čijerom volentijero¹⁶. I tko k meni dođe: „Pomete, opravi mi“, – opravljam; „Pođ’ za mene“, – idem; konselj¹⁷ mi pita, – umijem mu ga dat; psuje me, – podnosim; ruga se mnom, – za dobro uzimljem. Ovaki ljudi renjaju. A merita¹⁸ moj profumani¹⁹ trbuh da mu vjerno služim. Sve sam ove galantarije za njega naučio, er me nigda ne izdava na dobru obroku; vazda je bio pripravljen, dispos²⁰ ponijet.

⁴ s bremenom se akomodavat – prilagoditi se vremenu

⁵ vjertuož – obdaren vrlinom, sposoban razumno i odlučno djelovati radi postizanja cilja svladavanjem fortune, čovjek nazbilj

⁶ renjat – vladati

⁷ brigata – družina

⁸ fantastik – čudan, nastran, neobičan

⁹ pijer – gozba, svadba

¹⁰ operat – upotrijebiti

¹¹ bastah – nosač

¹² iždeniti – silom odagnati, otjerati

¹³ pacijent – strpljiv

¹⁴ Svakijem kami! – sa svakim se snaći

¹⁵ bareta – kapa

¹⁶ čijerom volentijero – licem dobrohotnim, radosnim

¹⁷ konselj – savjet

¹⁸ meritati – zaslužiti

¹⁹ profuman – namirisan

²⁰ dispos – spreman

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom.**

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan.**

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Smjestite dramu *Dundo Maroje* u kontekst hrvatske književnosti.
- Predstavite dramu *Dundo Maroje* i objasnite ulogu *Prologa Dugoga Nosa*.
- Interpretirajte polazni tekst.
- Objasnite koje se Pometove osobine i danas smatraju poželjnim za društveni uspjeh.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

1.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

U ovome tipu zadatka ponuđena su najmanje dva teksta koja povezuje neko obilježje, primjerice: tematika, ideja, glavni motiv, problematika, književna vrsta, stilsko razdoblje itd.

Od pristupnika se očekuje da usporedi polazne tekstove.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe

Pozorno pročitajte navedene tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Pred Vama se u okvirima nalaze ulomak iz romana *Stranac* Alberta Camusja i ulomak iz romana *Zločin i kazna* Fjodora Mihajloviča Dostojevskoga.

Pozorno ih pročitajte.

Slijede **upute i smjernice za pisanje** školskoga eseja. Pozorno ih pročitajte.

Prvi tekst

Albert Camus, *Stranac*

Nakon kraćeg vremena u prostoriji zazvoni zvonce. Skinuše mi lisice, otvoriše vrata i odvedoše me do optuženičke klupe. Dvorana je bila dupkom puna. Usprkos zastorima, sunce je ovdje-ondje prodiralo u dvoranu i bilo je već zagušljivo. Prozori su bili zatvoreni. Sjedoh, a uza me žandari. U taj čas spazih pred sobom niz lica. Svi me gledahu – shvatih da su to porotnici. Ali ne bih mogao reći po čemu su se razlikovali jedan od drugoga. Imao sam samo dojam da sam pred klupom u tramvaju i da svi ti neznani putnici motre pridošlicu ne bi li otkrili na njemu što smiješno. Dobro znam da je to bila blesava pomisao, jer oni nisu tražili ništa smiješno nego zločin. Međutim, razlika nije bila velika, a kako bilo da bilo, ta mi je misao pala na um.

Bio sam i malo ošamućen od sveg tog svijeta u zatvorenoj sudnici. Ponovo sam promotrio sudnicu, ali nisam prepoznao nijedno lice. Rekao bih da u prvi mah nisam ni pojmio da se sav taj svijet tu tiska da mene vidi. Obično se ljudi nisu obazirali na mene. Morao sam se upeti da shvatim da sam ja uzrok svom tom komešanju. Rekoh žandaru do sebe: – Koliko svijeta! – Odgovori mi da je to zbog novina, i pokaza mi skupinu ljudi koji su stajali oko stola podno klupe za porotnike. Reče mi: – Eno ih. – Pripitah: – Tko? – a on mi ponovi: – Novinari.

Drugi tekst

Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Zločin i kazna*

U prvi čas pomisli da će šenuti pameću. Obuzme ga strašna studen; ali mu je hladno bilo i od groznice koja ga je već odavno u snu bila spopala. A sad ga iznenada podiđe takva jeza da zacvokota zubima i sve u njemu uzdrhti. Otvori vrata i osluhne: u kući je sve živo spavalo. U čudu je gledao sam sebe i sve oko sebe i nije mu bilo jasno kako nije sinoć, kad se vratio, zakračunao vrata, nego se izvalio na divan, ne samo obučen nego i sa šeširom na glavi: šešir mu se bio skotrljao i ležao na podu, do uzglavlja. „Da je tko naišao, što bi pomislio? Da sam pijan, ali...” Jurne do prozora. Bilo je prilično svijetlo te počne brže-bolje ogledavati sama sebe, čitava, od glave do pete, svu svoju odjeću: nema li kakvih tragova? Ali nije mu valjao posao: dršćući od jeze, počne skidati sve sa sebe i ponovno pomno razgledati. Sve je isprevrtao, do posljednje niti i krpice i, ne vjerujući sam sebi, tri puta ponovio pregled. Ali se činilo da nema ničega, nikakvih tragova; samo dolje na hlačama, gdje su se otrcale pa su niti visjele kao rese, na tim resama bilo je gustih tragova od zgrušane krvi. Zgrabi velik džepni nož i obreže rese. Ničega drugog nije, čini se, bilo(...)

Počelo ga je nesnosno mučiti uvjerenje da ga sve izdaje, čak i pamćenje, pa i obična moć prosuđivanja. „Što, zar već zbilja počinje, zar već zbilja dolazi kazna? (...)”

Noge su mu klecale. „Od straha”, promrsi u sebi. Vrtjelo mu se u glavi i boljela ga je glava od vrućice. „To je njihova lukavština! Hoće da me lukavštinom namame pa da me onda najednom zaskoče”, nastavio je u sebi izlazeći na stubište. „Najgore je što sam tako reći u bunilu... mogao bih izvaliti kakvu glupost...”

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Predstavite romane *Stranac* i *Zločin i kazna* u kontekstu razdoblja u kojima su nastali.
- Smjestite polazne tekstove u kontekst romana.
- Portretirajte likove Mersaulta i Raskoljnikova u kontekstu romana.
- Usporedite polazne tekstove.
- Protumačite na temelju pročitanih romana *Zločin i kazna* i *Stranac* u kakvu su odnosu sloboda i ljudska odgovornost.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

1.6.1.3. Raspravljački školski esej

U raspravljačkome školskom eseju kao polazni tekst zadan je ulomak ili su zadani ulomci iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 6. stranici.

U toj vrsti eseja pristupnik pokazuje sposobnost raspravljanja o književnoj ili drugoj temi ili problemu koji proizlaze iz konteksta zadanoga književnog djela.

Od pristupnika se očekuje poznavanje, razumijevanje i analiziranje zadane teme te argumentacija tvrdnja i stavova koja se temelji na osobnome i čitateljskome iskustvu.

Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazne tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Prvi tekst

Silvije Strahimir Kranjčević, *Gospodskom Kastoru*

Prostitute, sjeni, lutajuć tihe na Letinu žalu,
Što ću pozajmit klasičnu strofu!
Majčica Gaea nešto je drukča, neg' li je bila,
Drukčiji danas treba Apolo.

Prostitute i vi, Kastore dragi, gospodski psiću!
Drijemajte samo mekom na sagu.
Vani je zima (ne znam vam toga reći na pasju,
Al vi ste uvijek istoga mnijenja!),

Sipa po vrašku! Kako li samo žmirkate važno!
Očito, da se čudite nešto,
Kud li se trgov vucare trome, prostačke psine
Podvita repa, kičme ko britva.

Skitnice jedne! gotove uvijek željno zavirit
Poganom njuškom u svaku tricu!
Peče vas, reko bih, ta zaboravnost, ali izvin'te,
Kastore dragi. *Tempora! Mores!*

Glete, na primjer, toga se nađe baš i u ljudi;
Što su to ljudi – sigurno znate;
Vidi se, vidi; uopće psić ste moderan posve,
Sve vam je jasno, način korektan.
Bah – il je čudo: s vremena duhom podoste naprijed.
Sve je uzalud: odlična kuća,
Gdje vas je časna predala nekad na svijet majka,
Ne da se tako lako zatajit.

I kad su ljuške pale sa vašeg slijepoga vida,
Željeli niste pogledat u zrak;
Prvi vam korak bješe da svojoj gospođi bajnoj
Laznete skromno gospodsku petu.
Zlatna metoda! Cjelovom tijem shvatiste život!
Meka vas ruka uze u krilo;
Cijela obitelj, odlična kuća i ekcelenca
U vas je slavne vidjela dare.

Kad vas je koji majčin miljenik razmićen nešto
Objesnim prstom ščepo za uho,
Vi ste mu odmah, psiću vanredni, gotovo nježno,
Pružili drugo, repić podvinuv!

Zato ste tako legnuli meko, zato vam danas
Prolazi starost kao u loju,
U kut iz kuta, kako vam reknu, ali se zato
Ne pruža vaša šapa badava!

Eto, što znači biti psetancem odlična gazde!
Najlakše k cilju podvita repa!
Pitoma njuško, cjeluješ petu, al se i za te
Mirisno peče masna kobasa!

I ja sam, evo, kreposti vašoj savio pjesmu,
Polajem lovor preda vas;
Slab je to darak, jestive više volite stvari,
Odlike više praktične vrsti!

Ipak vam – ne htêć uditi daljem napretku vašem –
U uho nešto šapnuti moram:
Sve mi se čini, da ste – uglavnom – svojom metodom,
Kastore, malko slijedili – ljude!

Drugi tekst

La Fontaine, *Vuk i pas*

Vuk od gladi kost i koža posta,
Pasja straža jest mu nije dala.
Jednom sreće dogu, što negdje zaosta,
Punu, situ, lijepu, sva se sjala.
Rado bi je vuk napao,
Na komade rastrgao,
Al to ne bi bilo lako,
Jer je pseto bilo jako;
Tko zna, tko bi žrtvom pao.
Zato je dobru večer psetu nazivao,
Drugarski se s njime u razgovor dao,
Divio se njegovoj debljini.
„Ako ti se lijepim čini,
Moj gosparu, bit debeo – reče pseto –
A ti pusti šumu, eto,
Tvoja braća sva su jedna,
Skitnice i čeljad gladna;
Svi u bijedi tamo skapavate;
Bez brige za hranu nikad ne mo'š leći,
I sve borbom moraš steći.
Moj primjer ti slijedi, bit će bolje za te.”

Vuk će: „A što za to treba učiniti?
– Skoro ništa – pas će – osim paske jake
I laveža na prosjake;
Trebalo laskat domarima, gazdi sluga biti,
Pa ćeš onda imat i ti
Kao plaću pune ostataka zube,
I piliće i golube;
Često će te i pogladit za to.”
Vuk se, ganut, misleć na blaženstva taka,
Rasplakao skoro nato.
Usput vidje, gdje psu na vratu fali dlaka.
„Što ti je to? – Ah ništa! – Kako?
– Malo pa ništa.
– Ali ipak? – Trag od lanca bit će,
Uz koji sam vezan sred dvorišta.
– Vezan? – vuk će. – Zar ne možeš ići,
Kamo hoćeš? – Uvijek ne, al' što to mari?
– I te kako mari! Sve te lijepe stvari
Što mi vrijede, kad ih ropstvo kvari.
Nema li slobode, vuk će radije da strada.”
I pobjegav trkom, trči još i sada.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.
Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Usporedite polazne tekstove.
- Odredite alegoričnost.
- Iznosite i obrazložite svoje mišljenje o ponašanju likova u La Fontaineovu tekstu te o Kastorovu ponašanju u Kranjčevićevu tekstu.
- Obrazložite koji je pisac kritičniji prema ljudskim karakternim osobinama te oprimjerite svoje mišljenje.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

1.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Koja je od sljedećih stilskih figura upotrijebljena u sljedećim stihovima?

Jer prava je samoća samo zbog sreće

Jer prava je samoća samo zbog ljubavi

Jer prava je samoća željna smrti

- A.** anadiploza
- B.** anafora
- C.** epifora
- D.** simploka

TOČAN ODGOVOR: B

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti književnoteorijska obilježja književnih tekstova

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Kojim je tvorbenim načinom nastala riječ *primorje*?

- A.** čistim slaganjem
- B.** prefiksalmom tvorbom
- C.** prefiksalmno-sufiksalmnom tvorbom
- D.** sufiksalmnom tvorbom

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti tvorbene načine u hrvatskome jeziku

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

2. Osnovna razina ispita

2.1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Hrvatskoga jezika ispituju se **književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja, razumijevanje književnoga teksta i upotreba hrvatskoga standardnog jezika.**

Ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji se od dviju ispitnih cjelina. Prva je ispitna cjelina *Školski esej* i čini ju jedan zadatak otvorenoga tipa. Druga je ispitna cjelina *Književnost i jezik* i čine ju skupine zadataka zatvorenoga tipa.

2.2. Obrazovni ishodi

Za svaku ispitnu cjelinu određeni su zasebni ciljevi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi uspješno riješio ispit.

Školski esej

Prvom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje teksta, književnoteorijska i književnopovijesna znanja te upotreba hrvatskoga standardnog jezika.**

Od pristupnika se očekuje da može:

- sadržajno, smisleno i logično oblikovati vezani tekst prema ponuđenim smjernicama
- samostalno primijeniti različite postupke oblikovanja teksta (interpretaciju, analizu, sintezu, dokazivanje, raspravu, opis, uspoređivanje)
- napisati školski esej u zadanome vremenu i sa zadanim brojem riječi

- prepoznati obilježja polaznoga teksta, navesti ključne sadržajne podatke te razumjeti i problematizirati polazni tekst i/ili djelo u cjelini
- obrazložiti svoje tvrdnje
- pisati esejistički prikladnim stilom i rječnikom
- primjenjivati norme hrvatskoga standardnog jezika
- pisati čitko i uredno.

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2020./2021. za osnovnu razinu ispita jesu:

1. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
2. Hrvatsko pjesništvo (Dobriša Cesarić, Antun Gustav Matoš)
3. Ibsen, Henrik: *Nora*
4. Kovačić, Ante: *U registraturi*
5. Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi*
6. Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
7. Shakespeare, William: *Hamlet*
8. Sofoklo: *Antigona*.

Bez obzira na vrstu eseja uz polazni tekst s popisa ispitnih djela u ispitnu može biti zadan i neknjiževni tekst ili književni tekst koji nije naveden u popisu književnih ispitnih djela za školski esej.

Književnost i jezik

Drugom ispitnom cjelinom ispituju se **razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja.**

Književnost

Od pristupnika se očekuje da može:

- razumjeti književnoteorijska obilježja književnih tekstova
- razumjeti književnopovijesna obilježja književnih tekstova
- razlikovati lirske, epske, dramske, književno-znanstvene i publicističke tekstove
- razumjeti književnopovijesna razdoblja hrvatske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu
- razumjeti književnopovijesna razdoblja svjetske književnosti (vremenske odrednice, predstavnike i poetike) u kronološkome slijedu.

Razumjeti i interpretirati sljedeća književna djela:

- *Biblija*
- Homer, *Ilijada*
- Eshil, *Okovani Prometej*
- Sofoklo, *Antigona*
- Plaut, *Škrtac*
- *Baščanska ploča*
- Alighieri, Dante: *Božanstvena komedija, Pakao*
- Boccaccio, Giovanni: *Dekameron*
- Petrarca, Francesco: *Kanconijer*
- Shakespeare, William: *Hamlet*
- Cervantes, Miguel de: *Don Quijote*
- Marulić, Marko: *Judita*
- hrvatska petrarkistička lirika (Šiško Menčetić, Džore Držić i Hanibal Lucić)
- Držić, Marin: *Dundo Maroje*
- Gundulić, Ivan: *Suze sina razmetnoga, Dubravka*

- Bunić Vučić, Ivan: *Plandovanja*
- Goethe, Johann Wolfgang: *Patnje mladoga Werthera*
- Preradović, Petar, pjesme
- Mažuranić, Ivan: *Smrt Smail-age Čengića*
- Šenoa, August: *Zlatarovo zlato*
- Balzac, Honoré de: *Otac Goriot*
- Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: *Zločin i kazna*
- Kovačić, Ante: *U registraturi*
- Novak, Vjenceslav: *Posljednji Stipančići*
- Kranjčević, Silvije Strahimir, pjesme
- Baudelaire, Charles: *Cvjetovi zla*
- Ibsen, Henrik: *Nora*
- Leskovar, Janko: *Misao na vječnost*
- Matoš, Antun Gustav, pjesme
- Vidrić, Vladimir, pjesme
- Šimunović, Dinko: *Duga*
- Kozarac, Ivan: *Đuka Begović*
- Proust, Marcel: *Combray*
- Šimić, Antun Branko, pjesme
- Krleža, Miroslav: *Gospoda Glembajevi, Povratak Filipa Latinovicza*, pjesme
- Andrić, Ivo: *Prokleta avlija*
- Brecht, Bertolt: *Majka Hrabrost i njezina djeca*
- Ujević, Tin, pjesme
- Cesarić, Dobriša, pjesme
- Tadijanović, Dragutin, pjesme
- Marinković, Ranko: *Kiklop*
- Kaštelan, Jure, pjesme
- Parun, Vesna, pjesme
- Pupačić, Josip, pjesme

- Slamnig, Ivan, pjesme
- Mihalić, Slavko, pjesme
- Brešan, Ivo: *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*.

Jezik

Od pristupnika se očekuje da može:

- poznavati pravopisnu normu hrvatskoga standardnog jezika (prema **Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje**, www.ihjj.hr, 2013.)
- poznavati osnovne jezikoslovne pojmove iz područja fonetike, fonologije, morfologije, sintakse i leksikologije
- prepoznati fonetske i fonološke jedinice hrvatskoga standardnog jezika, tj. glasove (njihova artikulacijska i akustička obilježja), slogove i prozodiju te njihovu raspodjelu
- razumjeti glasovne promjene
- prepoznati osnovna obilježja čakavskoga, kajkavskoga i štokavskoga narječja
- razumjeti vrste morfema i morfemsku analizu

- razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi
- poznavati nepromjenjive vrste riječi
- razumjeti tipove odnosa među sastavnicama sintagma
- razumjeti gramatičko rečenično ustrojstvo
- razumjeti vrste nezavisnosloženih i zavisnosloženih rečenica
- razumjeti leksičko-semantičke odnose
- razumjeti značenje frazema u hrvatskome jeziku
- razumjeti jezično posuđivanje
- razumjeti funkcionalne stilove hrvatskoga standardnog jezika
- razumjeti strukturu rječnika i leksikografske jedinice
- razumjeti i poznavati povijesni razvitak hrvatskoga jezika.

2.3. Struktura ispita

Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) ima 1/3 udjela u ukupnome udjelu ispita, a druga ispitna cjelina (*Književnost i jezik*) ima 2/3 udjela u ukupnome udjelu ispita. Pristupnik mora pristupiti i prvomu i drugomu dijelu ispita. Ocjena u ispitu državne mature iz Hrvatskoga jezika izvodi se na temelju zbroja bodova postignutih u obama dijelovima ispita. U tablici 4. prikazana je struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini.

Tablica 4. Struktura ispita iz Hrvatskoga jezika na osnovnoj razini

ISPITNA CJELINA	NAZIV	TRAJANJE	UDIO U OCJENI	PRIBOR	PRILOZI
1.	Školski esej	160 minuta	1/3	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	ulomak / ulomci teksta/tekstova
2.	Književnost i jezik	100 minuta	2/3	kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom	zadatci uz polazni tekst i bez polaznoga teksta
UKUPNO		260 MINUTA	1		

2.3.1. Školski esej

Pristupnik treba napisati školski esej na temelju polaznoga teksta ili polaznih tekstova. Školski esej mora imati **350** riječi.

Moguće su tri vrste eseja:

- 1. interpretativni školski esej
- 2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
- 3. raspravljački školski esej.

Pristupniku će biti zadana **jedna od ponuđenih vrsta školskoga eseja**.

Zadatak za školski esej sastoji se od upute, polaznoga teksta ili polaznih tekstova i smjernica prema kojima pristupnik treba oblikovati svoj školski esej. U svakome će školskome eseju, bez obzira na vrstu, kao polazni tekst uvijek biti ponuđen bar jedan ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela. Kao drugi polazni tekst može biti zadan i književni ili neknjiževni tekst

koji je povezan sa sadržajem, strukturom, tematikom i/ili književnim kontekstom zadanoga ispitnog djela.

U poglavlju *Opis bodovanja* navedene su i opisane sastavnice ljestvice za vrednovanje školskoga eseja (tablica 6.). Popis književnih ispitnih djela za školski esej nalazi se na 22. stranici.

Primjeri zadataka za sve tri vrste školskoga eseja nalaze se na stranicama od 28. do 33.

Školski esej može biti vrednovan s najviše **40 bodova**.

2.3.2. Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini zadatcima zatvorenoga tipa ispituju se razumijevanje književnoga teksta, književnoteorijska, književnopovijesna i jezična znanja. U tablici 5. prikazana je struktura druge ispitne cjeline *Književnost i jezik*.

Tablica 5. Struktura ispitne cjeline *Književnost i jezik*

DIJELOVI DRUGE ISPITNE CJELINE	PODRUČJE ISPITIVANJA	POLAZNI TEKST	VRSTA ZADATAKA	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
1.	Književnost	deset polaznih tekstova	zadatci višestrukoga izbora	30	30
1.	Književnost	zadatci bez polaznoga teksta	zadatci višestrukoga izbora	25	25
2.	Jezik	zadatci bez polaznoga teksta	zadatci višestrukoga izbora	25	25

Druga ispitna cjelina sastoji se od ukupno **80** zadataka i donosi **80 bodova**.

Druga ispitna cjelina sastoji se od dvaju dijelova i podijeljena je prema područjima ispitivanja.

Prvim dijelom druge ispitne cjeline provjeravaju se **razumijevanje književnoga teksta te književnoteorijska i književnopovijesna znanja**.

Prvi dio druge ispitne cjeline sastoji se:

- a) od **deset polaznih tekstova** uz koje su vezane skupine od **triju zadataka** višestrukoga izbora. U zadatcima s polaznim tekstom (od 1. do 30. zadatka) osim djela navedenih u katalogu kao polazni tekstovi mogu biti zadana i djela koja nisu navedena u katalogu. U tim je zadatcima naglasak na razumijevanju polaznoga teksta i ne ispituju se sadržajni podatci iz cjeline djela.

Osim lirskih djela u stihu, epskih djela u stihu i u prozi te dramskih djela kao jedan od 10 polaznih tekstova bit će zadan i jedan diskurzivni tekst.

b) od **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora koji nisu vezani uz polazni tekst.

Drugi dio druge ispitne cjeline čini **dvadeset pet zadataka** višestrukoga izbora kojima se ispituje znanje hrvatskoga standardnog jezika.

2.4. Tehnički opis ispita

2.4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Hrvatskoga jezika traje ukupno **260 minuta**.

Prva ispitna cjelina (*Školski esej*) provodi se vremenski odvojeno od druge ispitne cjeline i traje ukupno **160 minuta**.

Druga ispitna cjelina (*Književnost i jezik*) traje ukupno **100 minuta**.

Vremenik provedbe obaju dijelova ispita bit će objavljen na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Školski esej

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica s listovima za pisanje školskoga eseja, list za koncept te dva lista za ocjenjivače.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za pisanje školskoga eseja.

Uz ispitnu knjižicu školskoga eseja pristupnik dobiva **na zasebnome listu jedan zadatak za pisanje školskoga eseja**. Školski esej pristupnik treba pisati prema zadanim smjernicama.

Pristupnik se može koristiti listom za koncept tijekom pisanja, ali na kraju mora svoj školski esej čitko napisati **na listove za pisanje školskoga eseja**.

Književnost i jezik

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica *Književnost i jezik* i list za odgovore.

Pristupnik treba pažljivo pročitati opće upute i upute za rješavanje zadataka. Odgovori se moraju označiti znakom X na listu za odgovore.

Primjeri zadataka višestrukoga izbora nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

2.4.3. Pribor

Obavezan pribor za pisanje obaju dijelova ispita iz Hrvatskoga jezika jest kemijska olovka kojom se piše plavom ili crnom bojom.

2.5. Opis bodovanja

Pristupnik na ispitu može ostvariti najviše **120 bodova**.

2.5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline – Školski esej

Školski esej donosi najviše **40 bodova**.

Školske eseje vrednuju ocjenjivači prema jasno utvrđenim kriterijima.

U svakome se školskome eseju vrednuje:

- poznavanje i razumijevanje teksta
- povezanost teksta
- upotreba hrvatskoga standardnog jezika.

U tablici 6. prikazano je što podrazumijeva svaka od navedenih sastavnica vrednovanja te je naveden najviši broj bodova i njihov postotni udio.

Tablica 6. Temeljne sastavnice vrednovanja školskoga esaja na osnovnoj razini

OZNAKA	SASTAVNICA VREDNOVANJA		OPISIVAČI	BROJ BODOVA	POSTOTNI UDIO SASTAVNICE U UKUPNOME BROJU BODOVA
A	POZNAVANJE I RAZUMIJEVANJE TEKSTA	A1	prepoznati obilježja polaznoga teksta/ tekstova	2	50 %
		A2	navesti ključne sadržajne podatke i strukturu	4	
		A3	razumjeti i problematizirati polazni tekst/ djelo u cjelini	6	
		A4	potkrijepiti tvrdnje	4	
		A5	sintetizirati argumente, stavove i čitateljsko iskustvo	4	
B	POVEZANOST TEKSTA	B1	sadržajno oblikovanje	1	15 %
		B2	smislenost i logičnost	4	
		B3	prikladan stil	1	
C	UPOTREBA HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA	C1	sintaktička točnost	4	35 %
		C2	pravopisna točnost	6	
		C3	morfološka točnost	2	
		C4	leksička točnost	2	
UKUPNO				40	100 %

Posebne situacije u vrednovanju

Školski esej neće se vrednovati:

- ako se pristupnik nepristojno izražava
- ako pristupnik nije napisao tekst u obliku školskoga eseja
- ako pristupnik crta, ilustrira na listu za školski esej
- ako pristupnik nije odgovorio na zadani zadatak
- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice broja riječi)
- ako je rukopis potpuno nečitak
- ako je napisan velikim tiskanim slovima.

2.5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline – Književnost i jezik

U drugoj ispitnoj cjelini pristupnik može ostvariti najviše **80 bodova**.

Svaki točan odgovor donosi jedan bod.

2.6. Primjeri zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor i obrazovni ishod za zadatke višestrukoga izbora.

2.6.1. Primjeri esejskoga zadatka

Esejski zadatak sastoji se od **upute** (u kojoj je opisan način rješavanja zadatka, naveden je broj riječi i sl.), **polaznoga teksta** ili **tekstova** te **smjernica za pisanje školskoga eseja**.

U ovome poglavlju ponuđeni su primjeri za sve tri vrste školskoga eseja koje mogu biti zadane na državnoj maturi, a to su:

1. interpretativni školski esej
2. usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova
3. raspravljački školski esej.

Ponuđeni esejski zadatci u ovome katalogu samo su primjeri i ne polaze uvijek od popisa književnih ispitnih djela navedenih za školsku godinu 2020./2021. Esejski zadatci na državnoj maturi uvijek se temelje na popisu književnih ispitnih djela navedenih na 22. stranici.

2.6.1.1. Interpretativni školski esej

U interpretativnome školskome eseju polazni je tekst ulomak iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 22. stranici.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje interpretativnoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Sofoklo, *Antigona*

Kreont:

U srcu, sinko, tako treba suditi:
Sve volji svoga oca podređivati.
(...)

Stog nikad, sinko, nemoj svoje pameti
Za ljubav žene gubiti, već dobro znaj
Da grozan to je zagrljaj kad supruga
U kući bude žena zla. Ta može li
Bit gore rane no što loš je prijatelj?
Ko neprijatelja odbaci curu tu:
U Hadu nek' se udaje za nekoga!
Ta ja zatèkoh je gdje očevidno mi
Od svega grada samo ona prkosi;
A lašcem gradu neću se pokazati,
Već smaknut ću je. Stog nek' Zeusa, roda svog
Čuvara, zove! Ako budem neposluh
Dopuštao u rodu, izvan roda će
Porasti jače.
(...)

Stog uvijek treba čvrst poredak braniti,
A nipošto podleći ženi; ako već
To moramo, muškarac nek' nas protjera
No da se kaže: slabiji od žena smo.

Zbor:

Da, čini nam se, ne vara li starost nas,
Da mudro zboriš to o čemu govoriš.

Hemon:

Moj oče, bozi daju pamet ljudima
Od svih dobara kao dobro najveće.
A da ti sada ispravno ne govoriš,
To reći nit' bih mogao nit' umio.
Al' štošta mudro zna i drugom sinuti.
Od tebe vidim bolje sve što kaže tko
Il' radi ili opet zna prekorigi.
Tvog oka pučanin se plaši: neće on
Izreći što ti uhu ne bi godilo.
A ja iz prikrajka to mogu slušati,
Tu djevu kako žali grad, što najgorom
Sad smrću gine sve zbog čina predivnog,
A od svih žena najmanje zavređuje:
(...)

Pa nije l' za tō zlatnu čast zavrijedila?
Baš takav tajni potiho se širi glas.
A zà me, oče, nema blaga većega
Na svijetu nego što je tvoja dobrobit.
Od dobra glasa oca sretna ima li
Za djecu veće sreće il' od dječjega
za oca? Stog ne pòmišljaj da pravo je
Tek to što kažeš ti, a drugo nikada.
Tko zà se misli da je mudar jedini
A takav jezik ili um u drugoga
Da nema, kad se otkrije, pokazat će
Prazninu pustu. Al' ni mudru nije baš
Sramota učiti i skroman ostati:
(...)

Baš tako tko na lađi konop jedreni
Pritegnuv čvrsto, nimalo ne popusti,
Taj izvrnute dalje plovi palube.
Stog ù srcu popusti, preinači to!

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redoslijed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Smjestite djelo *Antigona* u književno razdoblje u kojemu je nastalo i odredite kojemu književnomu rodu i vrsti pripada.
- Objasnite temeljne dramske sukobe u drami *Antigona*.
- Interpretirajte polazni tekst.
- Iznesite svoje mišljenje o odnosu morala i zakona na temelju djela *Antigona*.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

2.6.1.2. Usporedna raščlamba dvaju ili više tekstova

U ovome tipu zadatka ponuđena su najmanje dva teksta koja povezuje neko obilježje, primjerice, tematika, ideja, glavni motiv, problematika, književna vrsta, stilsko razdoblje itd.

Od pristupnika se očekuje da usporedi polazne tekstove.

Navedeni su naslov i autor polaznoga teksta i, ako je potrebno, kontekstualne napomene koje upotpunjuju polazni tekst.

Primjer zadatka za pisanje usporedne raščlambe

Pozorno pročitajte navedene tekstove nakon kojih slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Prvi tekst

Vjenceslav Novak, Posljednji Stipančići

Lucija gledaše časak strogim pogledom u lice slike.

– No... gledaj mi u oči! – reče ona tiho; – gledaj čvrsto, ravno, da vidim već jednom jasno što je istina. Oprosti... ti, čovjek kavalir učen, ugledan i bogat, kako bi ti mogao varati sirotu osamljenu djevojku? No... gledaj mi čvrsto u oči! Zar bi tvoje oči mogle varati i onda... Čuj, Alfrede! Ja sumnjam: Ta reci jasno, otvoreno: Kad će to biti, da me dođeš osloboditi iz ovih uza? Ja sjedim u onom starom naslonjaču med njegovim mrkim drugovima i često mi bude kao da se ova tijesna četiri zida sve stežu i da se niski strop nada mnom sve spušta k momu tjemenu, i biva mi da vičem: Ugušit ću se... pomozite, ugušit ću se! Pa onda plačem i sakrivam oči da ne vidim ovaj grob živih! Najvoljela bih da je sve gotovo, da me mrtvu nose odovuda gdje propada moja mladost: još mogu samo da vidim tebe ... da ti pružim ruku, možda me izvedeš tamo gdje je široki svijet, gdje je svjetlo, gdje se giblju pravi, živi ljudi! Da nijesam još zdrava? Ako nijesam, pa ti mi donesi zdravlje! Zar bih ovdje mogla ozdraviti? Nu pogledaj mi otvoreno, iskreno u oči. Zašto, ako me ljubiš, i ne dođeš po me?

Drugi tekst

August Šenoa, Zlatarovo zlato

– Gospodine Pavle, ako Boga znate, idite! – šapnu Dora otimljući mu ruku.

– Hoću. Al slušaj me. Samo riječ. Moram. Danas mi se u srce zarinuo krvav nož, htio sam da prokunem dan na koji me majka rodila. Tmina mi pade na oči, kamen na srce, bilo mi je da se živ zakopam. Al neviđena ruka trgnu me iz čame, ponese me pred tebe, djevojko. Da mi je put do tebe zakrčio rođeni brat, bio bih ga ubio. Karaj me da sam ušao kao zlotvor amo, karaj! Istina je. Htjedoh ti vidjeti samo kuću, opazih tebe. Srce me srvalo. Srce, Doro moja – koje čuva u sebi predragi zapis – ime tvoje. Što mi je volja – šta snaga – šta pamet? Sve si samo ti, djevojko moja! Kad sam dozivao u pamet onaj blagi čas gdjeno ti suze ljubavi potekoše niz moje čelo, misljah da je samo bio san – o raju, o Bogu. Al sad sam kod tebe. Ovo je tvoja ruka. Sad mi je dobro. Oj djevojko, nemoj da sve to i snom bude, reci, po Boga živoga, da me voliš. Vjeri mi se da me iznevjeriti nećeš, ma kako nas raskidali. I evo ti nevjeren plemićku podajem ruku da neću biti nego tvoj – i ne ugledao lica božjega ako nijesam pošten i čist.

– Ne govori, ne govori, Pavle – odvrati djevojka dršćući kroz suze – da, da, tvoja sam, al ne govori, previše sam sretna!

I baci mu se u naručje, i trgnu mu se iz naručja, pa zavapi:

– Zbogom, Pavle! Evo me, kumo!

– Prosti nam grijeh, o milosrdni Bože! – zamrmlja stara i ode sa Dorom u kuću.

Žurno pohiti Pavle na konju u svoje noćište.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Smjestite autore polaznih tekstova u književnopovijesna razdoblja u kojima su stvarali.
- Usporedite Luciju i Doru na temelju djela u cjelini.
- Usporedite polazne tekstove.
- Iznesite svoje mišljenje o tvrdnji da se na putu ostvarenja velike ljubavi pojavljuju mnoge teškoće.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

2.6.1.3. Raspravljački školski esej

U raspravljačkome školskom eseju kao polazni tekst zadan je ulomak ili su zadani ulomci iz djela s popisa književnih ispitnih djela navedenih na 22. stranici.

U toj vrsti eseja pristupnik pokazuje sposobnost raspravljanja o književnoj ili drugoj temi ili problemu koji proizlaze iz konteksta zadanoga književnog djela.

Od pristupnika se očekuje poznavanje, razumijevanje i analiziranje zadane teme te argumentacija tvrdnja i stavova koja se temelji na osobnome i čitateljskome iskustvu.

Primjer zadatka za pisanje raspravljačkoga školskog eseja

Pozorno pročitajte polazni tekst nakon kojega slijede upute i smjernice za pisanje školskoga eseja.

Charles Baudelaire, *Albatros*

Često za zabavu mornari na brodu
Love albatrose, bijele morske ptice
Što prate brodove uz duboku vodu
Kao ravnodušne, tihe suputnice.

Tek što ih uhvate i na daske stave,
Vladarice neba nespretno i bijedno
Spuste svoja krila i, pognute glave,
Drže ih ko vesla postiđeno, čedno.

O, kako je mlohav taj putnik krilati!
Nedavno prekrasan, kako li je ružan!
Netko mu kljun draži onim što dohvati,
Drugi oponaša hod mu tako tužan.

Pjesnik je nalik tom gospodararu neba
Što živi u buri i carskog je roda,
U zemaljskoj hajci nema što mu treba
I silna mu krila ne daju da hoda.

Upute

Svoj školski esej oblikujte kao zaokruženu cjelinu s **uvodom, razradom i zaključkom**.

Pazite da Vaš školski esej bude **pravopisno i gramatički točan**.

Sve smjernice morate uvrstiti u svoj školski esej.

Redosljed ponuđenih smjernica ne obvezuje Vas u oblikovanju školskoga eseja.

Smjernice za pisanje školskoga eseja

- Odredite temeljni problem pjesme *Albatros*.

- Opišite kako se okolina odnosi prema pjesniku i kako se on osjeća u tom okruženju.
- Objasnite život Baudelaireova pjesnika u pjesmi *Albatros*.
- Iznesite svoje mišljenje o ulozi i položaju pjesnika/umjetnika u suvremenome svijetu.
- Obrazložite svoje tvrdnje.

2.6.2. Primjeri zadatka višestrukoga izbora

U sljedećim zadacima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Koja je od sljedećih stilskih figura upotrijebljena u sljedećim stihovima?

*Volio sam je
kao travu
i kao jasenje
ko trsku i kanarinca
ko uspavanku
i majčino buđenje.*

- A. gradacija
- B. metafora
- C. poredba
- D. simbol

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti književnoteorijska obilježja književnih tekstova

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

Koji je točan vokativ imenice *spasilac*?

- A. spasilče
- B. spasiocu
- C. spasioče
- D. spasilac

TOČAN ODGOVOR: C

OBRAZOVNI ISHOD: razumjeti gramatičke kategorije promjenjivih vrsta riječi

BODOVANJE:

1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

3. Priprema za ispit

Upute pristupnicima jednake su i za višu i za osnovnu razinu ispita.

Literatura za pripremu ispita iz Hrvatskoga jezika svi su udžbenici koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta za rad u gimnazijama i strukovnim školama u proteklome četverogodišnjem razdoblju.

Obrazovnim ishodima određeno je što će se ispitivati na državnoj maturi.

Ishodi za obje ispitne cjeline određeni su prema službenim planovima i programima za gimnazije i strukovne škole.

Za postizanje uspjeha na ispitu pristupnicima se savjetuje:

- poznavanje Ispitnoga kataloga
- poznavanje ispitnih cjelina te primjera zadataka
- poznavanje ispitnih djela
- poznavanje materijala koje je objavio Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
- rješavanje oglednoga primjera ispita.

Dodatak Ispitnomu katalogu iz Hrvatskoga jezika za državnu maturu u školskoj godini 2020./2021. koji se odnosi na eksperimentalne strukovne kurikule za stjecanje strukovnih kvalifikacija

Uvod

U školskoj godini 2020./2021. ispitima državne mature mogu pristupiti i učenici koji svoje srednjoškolsko obrazovanje završavaju prema eksperimentalnim strukovnim kurikulumima.

Svrha je Dodatka Ispitnomu katalogu iz Hrvatskoga jezika pregledno prikazati podudarnosti i razlike između eksperimentalnih strukovnih kurikuluma za stjecanje strukovnih kvalifikacija i nastavnih planova i programa s kojima je usklađen ispit državne mature iz Hrvatskoga jezika.

Viša razina ispita usklađena je s gimnazijskim programom, a osnovna s nastavnim programom s najmanjom satnicom u četverogodišnjim strukovnim školama. Ti se programi sadržajno većim dijelom podudaraju. Međutim, sadržaj kurikuluma Hrvatskoga jezika u sklopu strukovnih kurikuluma djelomično se podudara s navedenim programima. Prisutne sadržajne razlike u navedenim programima nisu beznačajne, ali su svakako nadoknadive. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja sustavno iz godine u godinu unapređuje sadržaj svih ispitnih kataloga. U školskoj godini 2020./2021. u Ispitnome katalogu iz Hrvatskoga jezika predviđene su manje izmjene u popisu djela za školski esej i na višoj i na osnovnoj razini. Stoga, molimo učenike da se uz

Dodatak Ispitnomu katalogu iz Hrvatskoga jezika obvezno koriste i Ispitnim katalogom iz Hrvatskoga jezika u kojemu su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji i načini ispitivanja i vrednovanja.

Svim učenicima koji odluče polagati ispite državne mature želimo puno uspjeha.

Školski esej

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2020./2021. za višu razinu ispita jesu:

1. Balzac, Honoré de: **Otac Goriot**
2. Camus, Albert: **Stranac**
3. Nehajev, Milutin Cihlar: **Bijeg**
4. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**
5. Hrvatsko pjesništvo (Antun Gustav Matoš, Antun Branko Šimić, Tin Ujević)
6. Kafka, Franz: **Preobrazba**
7. Kovačić, Ante: **U registraturi**
8. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**
9. Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**
10. Marinković, Ranko: **Kiklop**
11. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančići**
12. Salinger, Jerome David: **Lovac u žitu**
13. Shakespeare, William: **Hamlet**
14. Sofoklo: **Antigona**.

Književna ispitna djela za školski esej u školskoj godini 2020./2021. za osnovnu razinu ispita jesu:

1. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**
2. Hrvatsko pjesništvo (Dobriša Cesarić, Antun Gustav Matoš)
3. Ibsen, Henrik: **Nora**

4. Kovačić, Ante: **U regostraturi**
5. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**
6. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančići**
7. Shakespeare, William: **Hamlet**
8. Sofoklo: **Antigona**.

Prema popisu obveznih djela u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija plavom su bojom označena književna djela koja su poznata pristupnicima, zelenom bojom označena su izborna književna djela, a crvenom bojom djela koja nisu poznata pristupnicima.

Preporuka pristupnicima za pisanje školskoga eseja na višoj i osnovnoj razini

Pristupnici su prema Nastavnome programu za Hrvatski jezik u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija stekli sva potrebna znanja i vještine za pisanje školskoga eseja na državnoj maturi.

Analizirali su, uz smjernice ili samostalno, književne i neknjiževne tekstove i sastavljali različite vrste tekstova s različitim komunikacijskim funkcijama. Različitim postupcima oblikovali su logički i sadržajno povezani tekst i samostalno provjeravali napisani tekst s obzirom na sadržajnu strukturu te jezičnu točnost i primjerenost. Argumentirali su i svoj stav o književnome djelu. Stekli su sve potrebne kompetencije za pisanje triju vrsta školskoga eseja na državnoj maturi. Spremni su za analizu neknjiževnoga teksta koji može biti zadan kao drugi polazni tekst za pisanje školskoga eseja.

Pristupnicima za pisanje školskoga eseja na državnoj maturi u školskoj godini 2020./2021. nedostaje sadržajno znanje, tj. poznavanje (čitanje) književnih

djela za višu razinu ispita (označena su crvenom bojom) te izbornih književnih djela (označena su zelenom bojom) koja nisu odabrali za čitanje, a zastupljena su na popisu književnih djela za školski esej.

Književnost i jezik

Književnost

Pristupnicima su prema popisu **obveznih djela** u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija poznata sljedeća književna djela zastupljena na **višoj razini** ispita:

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

1. Eshil: **Okovani Prometej**, tragedija

Predrenesansa (13. i 14. stoljeće)

2. Alighieri, Dante: **Božanstvena komedija, (Pakao I. – V. pjevanja)**, epski spjev

Renesansa (15. i 16. stoljeće)

3. Shakespeare, William: **Hamlet**, tragedija

Renesansa u hrvatskoj književnosti (16. stoljeće)

4. Marulić, Marko: **Judita**, ep
5. Lucić, Hanibal: **Jur ni jedna na svit vila**, pjesma
6. Držić, Marin: **Dundo Maroje**, komedija

Klasicizam (17. stoljeće)

7. Molière: **Škrtac**, komedija

Realizam (1830. – 1870.)

8. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**, roman

Predrealizam u hrvatskoj književnosti (1860. – 1880./81.)

9. Šenoa, August: **Prijan Lovro**, pripovijest

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

10. Leskovar, Janko: **Misao na vječnost**, novela
11. Begović, Milan: **Bez trećega**, drama

Kasni modernizam (1930. – 1970.)

12. Camus, Albert: **Stranac**, roman

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

13. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**, drama

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

14. Mihalić, Slavko: **Majstore ugasi svijeću**, pjesma
15. Marinković, Ranko: **Prah**, novela.

Pristupnicima su prema popisu **izbornih djela** u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija poznata sljedeća književna djela zastupljena na **višoj razini** ispita:

1. Biblija: **Pjesma nad pjesmama**, pjesma iz Staroga zavjeta

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

2. Sofoklo: **Antigona**, tragedija
3. Plaut: Škrtac, komedija

Srednjovjekovna hrvatska književnost (11. – 15. stoljeće)

4. **Bašćanska ploča**, najstariji hrvatski pisani spomenik

Predrenesansa (13. i 14. stoljeće)

5. Petrarca, Francesco: **Kanconijer**, zbirka pjesama
6. Boccaccio, Giovanni: **Dekameron (Chichibio)**, zbirka novela

Renesansa (15. i 16. stoljeće)

7. de Cervantes Saavedra, Miguel: **Don Quijote**, roman

Barok u hrvatskoj književnosti (17. stoljeće)

8. Bunić Vučić, Ivan: **Nemoj, nemoj ma Ljubice**, pjesma

Prosvjetiteljstvo (18. stoljeće)

9. Goldoni, Carlo: **Krčmarica Mirandolina**, komedija

Romantizam (1800. – 1830.)

10. Ljermontov, Mihail Jurjevič: **Junak našeg doba**, roman

Romantizam u hrvatskoj književnosti = Hrvatski narodni preporod (1830. – 1860.)

11. Preradović, Petar: **Ljudsko srce**, pjesma
12. Mažuranić, Ivan: **Smrt Smail-age Čengića**, ep

Realizam (1830. – 1870.)

13. Gogolj, Nikolaj Vasiljevič: **Kabanica**, pripovijetka
14. de Balzac, Honoré: **Otac Goriot**, roman

Realizam u hrvatskoj književnosti (1880./81. – 1892./95.)

15. Kozarac, Josip: **Tena**, pripovijetka
16. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančiči**, roman
17. Kranjčević, Silvije Strahimir: **Gospodskom Kastoru**, pjesma

Modernizam (kraj 19. stoljeća)

18. Baudelaire, Charles: **Cvjetovi zla**, zbirka pjesama
19. Ibsen, Henrik: **Nora**, drama

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

20. Matoš, Antun Gustav: **Notturmo** i druge pjesme
21. Matoš, Antun Gustav: **Cvijet sa raskršća**, novela

22. Vidrić, Vladimir: **Pejzaž II**, pjesma
23. Šimunović, Dinko: **Muljika**, novela
24. Nehajev, Milutin Cihlar: **Bijeg**, roman

Avangarda (početak 20. stoljeća)

25. Kafka, Franz: **Preobrazba**, pripovijetka

Ekspresionizam u hrvatskoj književnosti (1914. – 1930.)

26. Šimić, Antun Branko – pjesme
27. Krleža, Miroslav – pjesme

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

28. Ujević, Tin: **Visoki jablani** i druge pjesme
29. Cesarić, Dobriša – pjesme
30. Tadijanović, Dragutin – pjesme

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

31. Parun, Vesna: **Ti koja imaš nevinije ruke** i druge pjesme
32. Pupačić, Josip – pjesme
33. Slamnig, Ivan: **Barbara**, pjesma
34. Marinković, Ranko: **Kiklop**, roman
35. Marinković, Ranko: **Ruke**, novela.

Pristupnicima **nisu poznata** sljedeća književna djela zastupljena na **višoj razini** ispita:

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

1. Homer: **Ilijada**, ep
2. Homer: **Odiseja**, ep
3. Sofoklo: **Kralj Edip**, tragedija
4. Vergilije: **Eneida**, ep

Renesansa u hrvatskoj književnosti (16. stoljeće)

5. Hrvatska petrarkistička lirika (Menčetić, Šiško i Držić, Džore)
6. Hektorović, Petar: **Ribanje i ribarsko prigovaranje**, putopisni ep
7. Zoranić, Petar: **Planine**, prvi hrvatski roman u stihu i prozi
8. Držić, Marin: **Novela od Stanca**, farsa

Barok u hrvatskoj književnosti (17. stoljeće)

9. Gundulić, Ivan: **Suze sina razmetnoga**, barokna poema (plač)
10. Gundulić, Ivan: **Dubravka**, pastoral

Prosvjetiteljstvo (18. stoljeće)

11. Voltaire: **Candide**, roman

Romantizam (1800. – 1830.)

12. Goethe, Wolfgang Johann: **Patnje mladog Werthera**, roman
13. Poe, Edgar Allan: **Crni mačak**, pripovijetka

Predrealizam u hrvatskoj književnosti (1860. – 1880./81.)

14. Šenoa, August: **Zlatarovo zlato**, prvi hrvatski povijesni roman

Realizam u hrvatskoj književnosti (1880./81. – 1892./95.)

15. Kovačić, Ante: **U registraturi**, roman

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

16. Matoš, Antun Gustav: **Camao**, novela
17. Kozarac, Ivan: **Duka Begović**, roman

Avangarda (početak 20. stoljeća)

18. Proust, Marcel: **Combray**, roman

Ekspresionizam u hrvatskoj književnosti (1914. – 1930.)

19. Krleža, Miroslav: **Baraka Pet Be**, novela

Kasni modernizam (1930. – 1970.)

20. Andrić, Ivo: **Prokleta avlija**, roman (priča u priči)
21. Selinger, Jerome David: **Lovac u žitu**, roman
(proza u trapericama)
22. Brecht, Bertolt: **Majka Hrabrost i njezina djeca**,
drama (epsko kazalište)

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

23. Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**,
prvi hrvatski moderni roman

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

24. Kaštelan, Jure – pjesme
25. Šoljan, Antun: **Kratki izlet**, roman

Postmodernizam u hrvatskoj književnosti (70-tih godina 20. stoljeća)

26. Brešan, Ivo: **Predstava Hamleta u seli Mrduša
Donja**, drama
27. Pavličić, Pavao: **Koraljna vrata**, roman.

Pristupnicima su prema popisu **obveznih djela** u eksperimentalnime strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija poznata sljedeća književna djela zastupljena na **osnovnoj razini** ispita:

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

1. Eshil: **Okovani Prometej**, tragedija

Predrenesansa (13. i 14. stoljeće)

2. Alighieri, Dante: **Božanstvena komedija (Pakao I. – V. pjevanja)**, epski spjev

Renesansa (15. i 16. stoljeće)

3. Shakespeare, William: **Hamlet**, tragedija

Renesansa u hrvatskoj književnosti (16. stoljeće)

4. Marulić, Marko: **Judita**, ep
5. Lucić, Hanibal: **Jur ni jedna na svit vila**, pjesma
6. Držić, Marin: **Dundo Maroje**, komedija

Realizam (1830. – 1870.)

7. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič: **Zločin i kazna**,
roman

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

8. Leskovar, Janko: **Misao na vječnost**, novela

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

9. Krleža, Miroslav: **Gospoda Glembajevi**, drama

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

10. Mihalić, Slavko: **Majstore ugasi svijeću**, pjesma.

Pristupnicima su prema popisu **izbornih djela** u eksperimentalnime strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija poznata sljedeća književna djela zastupljena na **osnovnoj razini** ispita:

1. Biblija: **Pjesma nad pjesmama**, pjesma iz Staroga zavjeta

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

2. Sofoklo: **Antigona**, tragedija

3. Plaut: Škrtac, komedija

Srednjovjekovna hrvatska književnost (11. – 15. stoljeće)

4. **Baščanska ploča**, najstariji hrvatski pisani spomenik

Predrenesansa (13. i 14. stoljeće)

5. Petrarca, Francesco: **Kanconijer**, zbirka pjesama
6. Boccaccio, Giovanni: **Dekameron (Chichibio)**, zbirka novela

Renesansa (15. i 16. stoljeće)

7. de Cervantes Saavedra, Miguel: **Don Quijote**, roman

Barok u hrvatskoj književnosti (17. stoljeće)

8. Bunić Vučić, Ivan: **Nemoj, nemoj ma Ljubice**, pjesma

Romantizam u hrvatskoj književnosti = Hrvatski narodni preporod (1830. – 1860.)

9. Preradović, Petar: **Ljudsko srce**, pjesma
10. Mažuranić, Ivan: **Smrt Smail-age Čengića**, ep

Realizam (1830. – 1870.)

11. de Balzac, Honoré: **Otac Goriot**, roman

Realizam u hrvatskoj književnosti (1880./81. – 1892./95.)

12. Novak, Vjenceslav: **Posljednji Stipančići**, roman
13. Kranjčević, Silvije Strahimir: **Gospodskom Kastoru**, pjesma

Modernizam (kraj 19. stoljeća)

14. Baudelaire, Charles: **Cvjetovi zla**, zbirka pjesama
15. Ibsen, Henrik: **Nora**, drama

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

16. Matoš, Antun Gustav: **Notturmo** i druge pjesme

17. Vidrić, Vladimir: **Pejzaž II**, pjesma

Ekspressionizam u hrvatskoj književnosti (1914. – 1930.)

18. Šimić, Antun Branko – pjesme
19. Krleža, Miroslav – pjesme

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

20. Ujević, Tin: **Visoki jablani** i druge pjesme
21. Cesarić, Dobriša – pjesme
22. Tadijanović, Dragutin – pjesme

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

23. Parun, Vesna: **Ti koja imaš nevinije ruke** i druge pjesme
24. Pupačić, Josip – pjesme
25. Slamnig, Ivan: **Barbara**, pjesma
26. Marinković, Ranko: **Kiklop**, roman.

Pristupnicima **nisu poznata** sljedeća književna djela zastupljena na **osnovnoj razini** ispita:

Antička književnost (8. st. pr. Kr. – 5. st.)

1. Homer: **Ilijada**, ep

Renesansa u hrvatskoj književnosti (16. stoljeće)

2. Hrvatska petrarkistička lirika (Menčetić, Šiško i Držić, Džore)

Barok u hrvatskoj književnosti (17. stoljeće)

3. Gundulić, Ivan: **Suze sina razmetnoga**, barokna poema (plač)
4. Gundulić, Ivan: **Dubravka**, pastoral

Romantizam (1800. – 1830.)

- Goethe, Wolfgang Johann: **Patnje mladog Werthera**, roman

Predrealizam u hrvatskoj književnosti (1860. – 1880./81.)

- Šenoa, August: **Zlatarovo zlato**, prvi hrvatski povijesni roman

Realizam u hrvatskoj književnosti (1880./81. – 1892./95.)

- Kovačić, Ante: **U registraturi**, roman

Moderna u hrvatskoj književnosti (1892./95. – 1914./16.)

- Šimunović, Dinko: **Duga**, novela
- Kozarac, Ivan: Đuka **Begović**, roman

Avangarda (početak 20. stoljeća)

- Proust, Marcel: **Combray**, roman

Kasni modernizam (1930. – 1970.)

- Andrić, Ivo: **Prokleta avlija**, roman (priča u priči)
- Brecht, Bertolt: **Majka Hrabrost i njezina djeca**, drama (epsko kazalište)

II. razdoblje u hrvatskoj književnosti 20. stoljeća (1929. – 1952.)

- Krleža, Miroslav: **Povratak Filipa Latinovicza**, prvi hrvatski moderni roman

Druga moderna u hrvatskoj književnosti (1952. – 1969.)

- Kaštelan, Jure – pjesme

Postmodernizam u hrvatskoj književnosti (70-ih godina 20. stoljeća)

- Brešan, Ivo: **Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja**, drama.

Preporuka pristupnicima za rješavanje drugoga dijela ispita *Književnost i jezik* na višoj i osnovnoj razini:

Književnost

Pristupnici su prema Nastavnome programu za Hrvatski jezik u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija analizirali književne tekstove i određivali njihova strukturna, tematska, sadržajna i stilska obilježja. Prikupljali su različite informacije o zadanim književnim tekstovima iz različitih izvora te objašnjavali književnoteorijske pojmove na prototipnim primjerima. Uspoređivali su poznate književne tekstove na strukturnoj, sadržajnoj i jezičnoj razini.

Nisu čitali i interpretirali književna djela i autore koji nisu zastupljeni u Nastavnome programu za Hrvatski jezik u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija (vidi popis djela). Također, nepoznati su im autori i književna djela koje nisu odabrali kao izborne, a zastupljeni su na državnoj maturi (vidi popis djela).

U prvome dijelu druge ispitne cjeline provjerava se razumijevanje književnoga teksta. Skupine zadataka propituju isključivo razumijevanje polaznoga teksta, ali ne i poznavanje književnoga djela u cijelosti.

Potrebno je poznavati književnopovijesna i književnoteorijska obilježja svih književnih tekstova i smjestiti ih u pripadajuće književnopovijesno razdoblje.

Popisi književnih djela i autora u Dodatku Ispitnomu katalogu iz Hrvatskoga jezika sadržavaju književnopovijesno razdoblje i književnu vrstu kojoj djelo pripada. Također, važno je poznavati i

razumjeti kronološki slijed (vremensko određenje) svih književnopovijesnih razdoblja europske (svjetske) i hrvatske književnosti, njihova obilježja i predstavnike. Potrebno je proučiti sve čitanke Hrvatskoga jezika koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Jezik

Pristupnici prema Nastavnome programu za Hrvatski jezik u eksperimentalnim strukovnim kurikulumima za stjecanje strukovnih kvalifikacija trebaju poznavati sve sadržaje koji se odnose na područje jezika, a zastupljeni su na osnovnoj razini ispita. Pristupnici ne poznaju sadržaj iz tvorbe riječi (tvorbene načine) jer su ti sadržaji zastupljeni samo na višoj razini ispita. Ti se sadržaji nalaze u svim udžbenicima Hrvatskoga jezika za gimnazije koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

